RADIO EN GRAMOFOON

RADIOCRITIEK GEVRAAGD

Er kwam laatst een meneer bij me (die een groote radio-enthousiast bleek te zijn) om mij op te warmen voor een eventueele rubriek „radiocritiek". Hij stelde zich daar ongeveer denzelfden invloed van voor, die de gewone, reeds lang bestaande beoordeelingen van concerten volgens hem hebben, den goeden invloed van verhooging van het peil der uitvoeringen en ontwikkeling van den smaak van het publiek. Ik heb dezen heer hartelijk bedankt voor zijn belangstelling en ben over hetgeen hij had gezegd en over de argumenten, die hij gebezigd had, eens gaan nadenken, vooral ook omdat zijn bezoek zoo'n beetje aan hetzelfde tijdstip gebonden was, waarop ik zelf hier en daar symptomen ging waarnemen van de naderende geboorte van het nieuwe vak van radiocriticus En al bekroop mij direct al een gevoel van tegenzin bij het idee, dat er nu nog meer menschen zouden komen, die op nog weer veel meer medemenschen het hunne mogen zeggen, nu ik ook den technischen kant van de zaak heb bekeken, moet ik ronduit zeggen het denkbeeld van mijn enthousiasten bezoeker allerzotst te vinden.

Want: in de allereerste plaats is het argument vóór het instellen van critiek op omroepprestaties, dat zijn kracht put uit een voor de zooveelste maal ontworpen brug tusschen de radio- en de concertpraktijk, een argument van den kouden grond; en helaas een vrij schero wapen in handen van hen, die nòch het omroep-, nòch het concertleven in hun consequenties, hun mogelijkheden en eischen overzien; van de, in nogal slechten zin dilettantische, wandelaars langs de allerstilste buitenwegen van ons vak. Ik stel mij zoo voor, dat het dezen niet onwelkom kàn zijn, dat men telkens weer pogingen doet om aan den bouw van zoo'n brug te beginnen, daar het wel duidelijk is, dat daarbij allicht kleine opdrachtjes te vergeven zullen zijn, die den slechttrekkenden schoorsteen weer beter aan het rooken brengen.

Radiopraktijk en concertpraktijk zijn i n w e z e n geheel verschillende zaken; zij verhouden zich zoo ongeveer als de productie van confectie-Citroëns tot die van Rolls-Royces naar maat; en nu moet ik den afnemer nog tegenkomen, die voor een Citroën 6 pk hetzelfde over heeft als voor een R.R. met 10 maal zooveel motorvermogen. En ik moet ook den zonderling ontmoeten, die dit tweetal producten van het menschelijke vernuft naar gelijke, of zelfs verwante maatstaven wil gaan beoordeelen.... Hij, die ze om den haverklap door elkaar haalt of voorstelt ze bij een automobielshow in dezelfde file te laten rijden, is een kruk op dit gebied. En hij, die meent, dat er radiocritiek moet komen, o m d a t concertcritiek hem zoo heerlijk opvoedt en den uitvoerder zoo stimuleert, heeft op zijn zachtst gezegd niet erg goed nagedacht.

Laat ik even veronderstellen, dat de radiocritiek er is. Wat kan zij dan doen? Zij zou uit een brij van veel goeds en veel kwaads op muziekgebied een arm mannetje kunnen uitpikken, dat Chopins Préludes niet naar den eisch (van den schrijver der critiek) heeft gespeeld en zij zou dit arme mannetje, dat zich mogelijk een jaar lang engagement heeft voorgesteld te krijgen na dit gebeuren in den aether, op fijne manier voor de radio- èn de concert-praktijk onmogelijk kunnen maken. Of zij zou van haar wel zeer veiligen hoek (nòg veiliger dan den hoek der concertcritiek!) uit een per radio doorgezonden podium-uitvoering van een orkestwerk onder dirigent Pietersen kunnen kraken en er bij kunnen vertellen, hoe het wèl moet. Wie heeft daar in 's hemelsnaam wat aan? Pietersen? Neen, want die krijgt nauwelijks gelegenheid om het voor dezelfde microfoons nòg eens te probeeren. De luisteraar? Neen, want die heeft òf net toevallig op het moment, dat dirigent Pietersen zoo zijn best dacht te doen, naar Henry Hall zitten luisteren, òf het bewuste concert bij ongeluk onder een afgrijzelijk huiselijk ruziepartijtje laten aanstaan. Deed hij het eerste, dan ergert hij zich bij het lezen van „de" critiek over het feit, dat hij het gelaakte gebroddel niet heeft gehoord, om er ook zijn eigen persoonlijke meening over te kunnen zeggen; had het laatste plaats gehad, dan ergert hij zich over het feit, niet vóór de ruzie Robert de Kers te hebben uitgezocht, zoodat er wellicht nimmer gekrakeel gekomen was. Heeft de omroep-exploitant er wat aan? Ook niet, want voor hem komt de afkeuring van zijn keuze net te laat, om nog een betere te doen. Enzoovoort. Ik zie werkelijk niemand anders, die iets aan zulke critiek heeft dan den schrijver zelf, die zich gedrukt ziet en er mee verdient.

En dan: de radiocriticus kan maar net één ding tegelijk hooren, terwijl er op het moment, dat hij zich tot luisteren zet, ongeveer duizend dingen aan den gang zijn; de radiocriticus wordt dus opgevoed in het booze, want hij zal toch zeker altijd iets uitzoeken om op af te stemmen, waarvan hij vooruit al zoo'n beetje vermoedt, dat er wat aan te critiseeren valt (iets ophemelen hoeft hij als schrijver voor enkele duizenden lezers, die in minstens evenveel kampen verdeeld zijn, niet te probeeren, want dan komt zijn leven aan een zijden draadje te hangen: u weet het toch, afkammerij wordt door iedereen stil genoten, ophemelarij is het begin van vele booze brieven van hen, die het daar nu net niet mee eens waren); de radiocriticus wordt dus vanzelf een zure zoeker naar afkeurenswaardigs in den aether; de radiocriticus is verder bij voorbaat altijd „geen portuur" tegenover den microfoonslaaf: hij zit lekker met een kopje thee en een sigaar (of erger) voor zijn kastje, en de ander.... wel, ik zal daar niet over uitweiden.

En nu heb ik het nog niet eens over den luisteraar gehad. De luisteraar, wat is dat voor iemand? Dat is niet een gemiddelde, geen orkestliefhebber, geen minnaar van vioolspel, geen jazzmaniak; dat is een van de millioenen, die er elk een eigen willetje en wenschje en ideetje op na houden (afgezien nog van de groepeering dezer millioenen in z.g. huisgezinnen, soms met den nadruk op huis en soms met den nadruk op gezin); de luisteraar is iemand, die van 's morgens acht tot 's avonds twaalf de lampen laat branden en alle fasen van het radiogenoegen dag in dag uit weer doorloopt: gymnastiek, wijding, koken en bakken, lunchtrio, „hoe ik mij voelde op den Mont-Blanc", Hitler spreekt, Meistersinger, Hylton, de hygiëne van het huisgezin (aha, interessant!), 3e acte van Arabella, Hall, oogen dicht, slapen Maar de luisteraar is ook iemand, die zijn aethergids nauwkeurig bestudeert en elken dag een uurtje van het allerbeste kiest en overigens van geen muziek wil weten. En de luisteraar is iemand, die eens in de maand het fijnste van het fijnste, het interesssantste van het interessantste, ik bedoel, net precies dat, wat hij als mensch van eruditie niet màg missen, wil hooren en daarvoor er een toestel op nahoudt. En nu vraag ik u in gemoede, voor w i e zou nu onze radiocriticus mogen of moeten schrijven?

Ik zie het aankomen; a wil dit en b wil dat, c houdt zooveel van zulke dingen, e moet er niets van hebben, f verzoekt nu toch eens eindelijk een eind te maken aan dergelijke dingen en dat zou g nou juist zóó jammer vinden, h is het met geen van de voorgaanden eens en zoo voort ad infinitum. En voelt u nu het groote verschil tusschen concertpraktijk en radiopraktijk? En kan u het dan wat schelen of er dagelijks wat over in de krant komt? Denkt u, dat dagelijksche kleine stukjes of zelfs wekelijksche grootere stukken van opgespaarde kleine ook maar iets aan het p e i l of den a a r d van het radiomuziekbedrijf kunnen doen, of dat u als luisteraar en lezer er door opgevoed wordt? Als u het nièt wilt, dan spreekt uw criticus vergeefs en als u het wèl aardig vindt, dan hoeft de criticus eigenlijk niet meer te schrijven....

De radio is er. En gelukkig. Zij heeft veel moois gebracht op plaatsen, waar het anders niet kan komen. Zij doet veel kwaad en zal dat blijven doen. En de programma's zijn er. Slechte en goede, veel slechte en weinig goede. Een màssa een-beetje-slechte en nogal-goede. De uitvoerders zijn er. Evenals in de concertzalen in verschillende soorten: bijzonder krukkige en bijzonder belangrijke. Het publiek is er. Luisteraars met slechte ooren en een goeden smaak met voortreffelijke ooren en een smaak om over te zwijgen, met àlle muzikale kwaliteiten van den èchten muziekliefhebber, enfin u kunt het lijstje zelf makkelijk aanvullen. En nu zal er nog radiocritiek komen ook. De hemel beware ons voor de consekwenties. Ik vind haar overbodig, maar een ander.... ziet er misschien een baantje in of mogelijk een zeer, zeer idealistische taak. Laten wij hopen, dat de laatsten spoedig tot betere gedachten komen....

Otto Glastra van Loon.

ELFDE MUZE

Odeon- en Parlophonplaten.

Coleman Hawkins is sinds jaar en dag een der idolen van allen, die zich interesseeren voor jazz in het algemeen en voor tenorsaxofonisten in het bijzonder: Er zijn ernstige en diepzinnige studiën gewijd en er is kostbare tijd besteed aan het onderzoeken van Hawkins' stijl, er rezen hevige meeningsverschillen op papier en anderszins, over de vraag, of Coleman wel inderdaad de allergrootste tenorblazer ter wereld was. Ja, sommige weetgierigen kwamen tot de, wat verbijsterende, conclusie, dat Armstrong beter trompet speelde dan Hawkins tenorsax, welke aardige methode van waardebepaling te eeniger tijd zal voeren tot de uitspraak, dat Bakhuys beter middenvoor speelt dan Marc Chagall schildert.

Nadat Hawkins langen tijd tot de steunpilaren van het Fletcher Henderson-orkest heeft behoord, is hij verleden jaar naar Europa gekomen; de Hagenaars hebben zijn capaciteiten en verdiensten kunnen meten tijdens zijn medewerking, bij de concerten door Jack Hylton in Scala gegeven. de Rotterdammers hebben dit kunnen waarnemen bij zijn optreden bij de Ramblers (wat een prachtige beurt voor Masman en zijn medespelers!) en ik laat nu de mate van bewondering gaarne over aan ieders beleefdheid, goeden smaak en staat van ontroering. Mij heeft Hawkins' tenorspel altijd zeer geïnteresseerd, waarbij mijn belangstelling niet verminderd is als gevolg van mijn meening, dat zijn toon niet altijd impeccabel is en zijn, soms wat uitvoerige, omspelingen aan de rhythmische waarde van de jazz kracht ontnemen.

Odeon en Parlophon brengen als eerste nummers van de Super Rhythm Style serie 1935 twee opnamen van Hawkins, bij wiens saxspel eenige leden van Lew Stones orkest het rhythmisch décor fourneeren. De Amerikaansche negermusicus geeft op deze plaat van Gershwins Oh lady be good een krachtige en swingrijke versie, welke ruimschoots gelegenheid biedt Hawkins' spel te bewonderen. De groote tenorsaxofonist blaast hier rhythmischer dan hij soms pleegt te doen en Albert Harris op gitaar en Tiny Winters op bass doen alles om hem waardig te assisteeren. Oh lady be good bevat een kostelijke passage van deze beide heeren, die de aandacht verdient en zonder twijfel zal verkrijgen.

Lullaby aan den anderen kant van de record is een langzaam nummer van Stanley Black, den pianist, welk werkje een prachtigen kapstok vormt voor Hawkins' kunnen. Hij zwerft als een tenorsaxofonistische Odysseus door het dingetje rond en rhapsodieert op zijn gebruikelijke, vaardige wijze. Het nummer van deze aardige en interessante plaat is Odeon O.R. 2007 en Parlophon R. 2007.

• • •

Een andere solistische prestatie, welke belangstelling verdient, is opgenomen op Odeon 2006 (Parl. R. 2006), op welken discus Joe Sullivan twee pianosoli uitvoert. Sullivan is een van de corypheeën van de blanke jazz en een der elegantste danspianisten, die ik ken. Beide nummers, Little rock get away en Onyx bringdown zijn eenvoudige, rustige muziekjes, die op charmante manier worden uitgevoerd. Intieme en goede jazzkamermuziek, zonder onaangenaam technisch vertoon en hinderlijke, mechanische versierinkjes.

Reeds enkele weken heb ik een plaatje ter bespreking liggen, dat, al is het dan niet heelemaal gloednieuw, een speciale vermelding waard is. Het betreft een tweetal opnamen van Pat Hyde, mijn, en ik vertrouw, ook uw lieftallige muzikale vriendinnetje; After you've gone en St. Louis Blues op Odeon 221846. Van de Pat Hyde-platen, die ik tot dusverre heb beluisterd, is deze wel de allerbeste, zij beschikt over een zeer goede dictie, en (wat in dit genre kleinkunst van overwegend belang geacht moet worden, aangezien de beteekenis van het vertolkte in het algemeen vrij miniem is), zij bezit de feeling om de sfeer van een liedje te treffen. Het ontbreken van dit laatste vormt de zwakke zijde van vele mannelijke en vrouwelijke crooners. De begeleidende musici, die dezelfde zijn als op de vorige records, die Odeon van Pat uitbracht, doen hun werk uiteraard uitstekend.

De Harry Roy bijdragen tot den Odeon-Parlophoncatalogus toonen weder de gewone afwisselende kwaliteit, al blijft ditmaal het grootste gedeelte ongetwijfeld boven parl. Wat in Roys werk altijd op prettige wijze frappeert, is de frischheid en de pittigheid, waarmede alles wordt uitgevoerd. Sentimentaliteit is in het algemeen vreemd aan de orkestrale prestaties. straight in the eye is Harry's motto. Ook min of meer zoete dingskes als June in January bijvoorbeeld, worden met voldoende kracht weergegeven. Een bekend zwak punt in de platen van het Mayfairensemble blijven altijd de vocale excessen van den leider zelf, een verbluffend gebrek aan inzicht, daar de band een goeden zanger telt. Van de Roy-records dezer maand vermeld ik allereerst Odeon 221854 (Parlophon 2011) met June in January en Love is just around the corner, beide songs uit de film Here is my heart. De nummers klinken zeer goed, in Love is just around the corner valt vooral op het gedeelte vóór Harry's affreuze vocal. Nat Temple blaast hier een aardigen bariton, wat hij overigens nog beter doet in Sweet of you (Odeon 221855 en Parl. 2012). Een uitstekende sweet performance mag dit worden genoemd, een aardig arrangement, een goed vocal. Aan de keerzijde van dezen discus Roca and roll, een van die echte, pittige creaties, zooals wij die van het orkest kennen.

Ten slotte moge nog melding worden gemaakt van Odeon 221863 (Parl. 2009), bevattende een Waltz-Medley, gespeeld door de Tiger Ragamuffins, waarin voorkomen Alice blue gown, Love will find a way, My hero, enz. Hoewel het etiket slechts bevat de aanduiding piano, slagwerk en stringbass, wordt vrijwel de voornaamste rol gespeeld door den gitarist, die in Hawaianstijl verdienstelijke dingen doet, voor wie van dat genre houdt.

V. D. B.

BIJ VERSTOPPING, spijsverteringsstoringen, maagbranden, congesties, hoofdpijnen, algemeen gevoel van onwel zijn, neme men 's ochtends op de nuchtere maag een glas natuurlijk „Franz-Josef"-bitterwater. Door Medici aanbev. (Adv.)

Het Dagboek van Ann de Fan

W o e n s d a g. Reuze belangrijke middag geweest! Bijzondere vergadering bij Lex aan huis. Lexs vriend, Alfie van Dalen en „de Pit" (zoo noemen we Kareltje) waren er, ook Minnie, ik en nog een paar bestuursleden van de Club.

Lex ging heel deftig aan het schrijfbureau van zijn papa zitten, toen ik als laatste binnen kwam rennen en vertelde, dat hij deze conferentie had belegd om een „sub"vereeniging te stichten in onze Club.

— Deze vereeniging zal ten doel hebben, zei Lex, e e n s c h è r p e a c t i e t e v o e r e n t e g e n a l l e m e n s c h e n, d i e d e j a z z k l e i n e e r e n e n p r o f a n e e r e n! En daarom heb ik hier een initiatief-comité bijeengeroepen. Ik word voorloopig voorzitter en penningmeester. Wie secretaris?

— Ann, riep Minnie, „die heeft toch zoo'n vlotte pen".

Ik gaf Min een schop onder tafel, maar 't hielp niks, met algemeene stemmen (de mijne werd niet meegerekend) ben ik tot secretaresse gepromoveerd en meteen kon ik aan 't werk: verslag van deze conferentie te maken, alvast voor 't jaarverslag (Eigenlijk reuze-fijn gewichtig!) Omdat ik 't tóch moest schrijven, heb ik 't ook maar voor mijn dagboek (op een blauwtje) gemaakt:

Alvorens de voorzitter zijn beginselprogram uiteen wilde zette, werd de rondvraag gehouden, welke de volgende besluiten tot resultaat had:

1e. In de volgende vergadering zal over den n a a m der vereeniging gesproken worden.

2e. Het comité van initiatief draagt aan de voorzitter, den heer Lex ter Meule, een kwartje af (te weten: van ieder lid één) om de kosten te bestrijden, die aan de aanschaffing van een voorzittershamer noodzakelijkerwijze gepaard gaan.

3e. Zoodra de vereeniging een naam heeft zal het eere-lidmaatschap worden aangeboden aan de heeren Coleman Hawkins, Bob Schrijver en J. B. van Praag.

ad 3: Armstrong, Choo, Allen en Benny Carter werden ook nog genoemd, maar Lex zei, dat je niet meer e e r e leden, dan g e w o n e kunt hebben. Van Hawkins had hij een foto met een èchte handteekening en nu hebben we misschien een kans, dacht de „Pit", een eigen hoekje voor ons clubnieuws in „De Jazzwereld" te krijgen.

Voorts werd besloten:

4e. Elke maand zal op de scholen een blaadje verspreid worden met den stand van ons vereenigingsleven, de data, waarop onze fuifjes vallen, enz., enz.

5e. Ieder lid van het I. C. verplicht zich de volgende week rapport uit te brengen bij de secretaresse over het werkprogram, dat z.i. gevolgd moet worden door de vereeniging.

Ad 5. — De secretaresse zèlf (dat ben ik) zal het volgende schema voorstellen:

„De vereeniging stelt zich ten doel den strijd aan te binden met dengene, die:

a. Hyltons muziek jazz durft noemen;

b. durft kijken naar Léon Abbey, als deze op den schoot van een heer gaat zitten;

c. durft gaan luisteren naar de redevoering van prof. de Hartog over jazz of naar de Mar.mbaband in Tabaris, want èn de professor èn de menschen uit San Salvador geven géén jazz!"

Nu, de overige notulen (zoo heeten die dingen toch?) van de vergadering bij Lex zal ik Zondag wel eens op mijn gemak thuis uitwerken, want ik heb er al schoon genoeg van.

ARMSTRONG KNIJPT 'M UIT!

V. J. Canetti, Armstrongs manager voor zijn Fransche tournée, meldt nu, dat Louis met stille trom Europa uitgewandeld is. Hij heeft stilletjes passage besproken op het s.s. „Champlain" en is uit Havre naar de Vereenigde Staten vertrokken, waar hij evenwel niet al te hartelijk ontvangen zal worden, nu „big Louis" zijn contract in Frankrijk gebroken heeft.

Weekbladen

O n s L a n d. Van de vele fotos, die in de aflevering van 31 Januari zijn opgenomen noemen we de opnamen van de Rijnbrug te Arnhem en een buitengewoon geslaagde kiek van een middagmaal op het land, die als omslag dient.

E i g e n H a a r d van 2 Februari bevat een artikel van Willy Verster over het Colosseum te Rome.

„Het boek van de week", is ditmaal het werk van mevr. J. M. Yssel de Schepper-Becker, „De Slinger van den Tijd". Verder treffen we nog een bespreking aan van „Wij vliegen om de wereld" van H. P. Geerke.

RADIONIEUWS

TELEVISIE IN ENGELAND.

Naar de Engelsche draadlooze dienst mededeelt, heeft de commissie, die verleden jaar Mei ingesteld is om het televisie-vraagstuk te bestudeeren, bij den minister van Posterijen haar rapport ingediend. De conclusie van dat rapport luidt:

Het huidige technische peil, dat de televisie bereikt heeft, maakt het doen van de eerste stappen tot invoering daarvan verantwoord. Aanbevolen wordt, dat de British Broadcasting Corp. met de uitvoering van den dienst belast zal worden. De commissie adviseert tot de instelling van een televisie-commissie, die de leiding in de ontwikkeling zal hebben en te zorgen heeft, dat ten minste 50 procent van de bevolking de uitzendingen zal kunnen ontvangen.

Er zal gewerkt worden met ultra korte golven. Voor de opstelling van de zenders zullen de meest geschikte plaatsen opgezocht dienen te worden. In het begin zal Londen volgens het rapport twee zend-systemen krijgen, die afwisselend zullen werken en bediend zullen worden van één station uit.

De Baird Television Ltd. en de Marconi Television Comp. zullen voor de samenstelling van de zenders en eenvoudige, goedkoope ontvangers zorgen, waarbij zij zich verplichten, licenties te verleenen aan andere fabrieken tegen een vastgesteld bedrag.

De kosten van de oprichting en het onderhoud van den zender te Londen worden tot eind 1936 op 180.000 pond sterling geraamd.

In de uitzendingen zullen geen advertenties opgenomen mogen worden, terwijl de kosten van de gebruikelijke ontvangvergunning voor den omroepluisteraar (10 shilling per jaar) niet verhoogd zullen mogen worden.

De commissie overweegt in haar rapport de mogelijkheid, om tegen het eind van dit jaar reeds met de uitzendingen te beginnen en wel te Londen.

PHOHI-PROGRAMMA ZONDAG 3 FEBRUARI.

1. 13.50 Wilhelmus en opening.
2. 14.00 Zondagavondtoespraak vanwege de A.M.V.J. door dr J. H. Gunning J.H.Zn.
3. 14.15 Pianorecital door Jo Goudsmit.
4. 14.35 Gramofoonmuziek.
5. 15.00 Uitzending door den Katholieken Radio Omroep.
6. 16.00 Vervolg piano-recital door Jo Goudsmit.
7. 16.15 Gramofoonmuziek.
8. 16.25 Slotwoord en sluiting, Wilhelmus.

RADIOTIJDSCHRIFTEN.

In de R a d i o b o d e treffen we o.m. aan: Het verhaal van de drie stofjes, door W. Vogt; Inzicht en weten over acoustiek, door prof. dr A. D. Fokker; Die Kunst der Fuge, van Joh. Seb. Bach; Over de Costuumfilm en de gag; Hoffmann's Vertellingen en de gewone rubrieken.

R a d i o - C e n t r u m bevat o.m. de volgende artikelen: Het Zendervraagstuk, door L. P. Weber; Nieuwere theorieën over electriciteitsgeleidingen en metalen, door ir J. Bloemsma; Toon-film-techniek, door C. J. Wilde; Radiocursus, door ir Max Polak; Een nieuwe U.K.G.-schakeling; Een toongenerator voor het amateur-laboratorium; Geen draaggolf, één zijband, meervoudige gesprekken, door ir J. J. Vormer.

WETENSCHAPPEN

De dialektiek van den vooruitgang

Lezing van dr J. M. Romein voor de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde.

In de maandelijksche vergadering der Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde heeft dr J. M. R o m e i n een lezing gehouden over „De dialektiek van den vooruitgang, bijdrage tot het ontwikkelings- en ondergangsbegrip in de geschiedenis".

Spr. meende in het probleem van ontwikkeling en ondergang in de geschiedenis wat dieper te hebben kunnen doordringen, door een toevallige ervaring, die hem de voorloopige formule had doen opstellen, dat in den strijd om den voorrang 't achterlijkste de beste kansen heeft. De historische ontwikkeling toch is niet rechtlijnig, maar de hoogere organisatievorm ontwikkelt zich buiten en in tegenstelling tot de voorhoogste. Om onnoodige complicaties te ontgaan, definieerde hij als hoogeren vorm diengene die zich op den duur doorzet. Het best te constateeren is dat zich-doorzetten in de krijgsgeschiedenis, waarom daaraan de eerste voorbeelden ter adstructie van zijn stelling waren ontleend.

In den strijd van de Romeinsche legioenen tegen de Germaansche „Schweinsköpfe" bleek de kwetsbaarheid van den hoogeren organisatievorm der eerstgenoemden. Het Germaansche volksleger ontwikkelde zich dan tot het feodale ridderleger. Op het einde van de Middeleeuwen, als het onder Karel den Stoute zijn hoogtepunt bereikt heeft, legde dit het af, niet tegen den hoogeren vorm van de boogschutterscorpsen, die zich binnen het feodale systeem hadden ontwikkeld, maar tegen den lageren vorm van het Zwitsersche volksleger, dat nog hetzelfde was als het Germaansche. De uit dit Zwitsersche leger ontwikkelde moderne infanterie bereikte haar hoogtepunt in het Pruisische leger van Frederik den Groote en daarna. Op dit hoogtepunt werd het verslagen door de lagere formaties van het Fransche revolutieleger onder Napoleon.

Vervolgens werden een aantal voorbeelden genomen uit de economische geschiedenis. Uit cijfers omtrent de tegenwoordige productiviteit der kolenmijnen blijkt, dat die het hoogst is in die gebieden die zich het laatst ontwikkeld hebben. De oude mijngebieden blijven achter, omdat zij indertijd voor waren. De moderniseering van de katoenindustrie zet het eerst in in Engeland, waar die industrie het achterlijkst was. De trustvorming is het verst voortgeschreden in Japan, waar zij tegelijk het jongst is en aan voorkapitalistische vormen aanknoopen kon.

Bezien wij nu in het licht van deze opvatting een in de 19e eeuw opgestelde ontwikkelingsreeks als die van loonwerk, handwerk, „Verlag", manufactuur, fabriek, dan blijkt weer dat het telkens hoogste stadium zich nimmer ontwikkeld heeft uit het voorhoogste, maar, zij het met gebruikmaking van de resultaten van dat voorhoogste, uit een eerder. Ook de bekende ontwikkelingsreeks uit de financieele en handelsgeschiedenis, de lijn Byzantium, Florence, Brugge, Antwerpen, Amsterdam, Londen, New York, wijst reeds geografisch op dit noodzakelijke verspringingsmoment.

Spr. wierp de vraag op, of deze wet van den remmenden voorsprong ook voor het heden gold. Hij meende dat het antwoord bevestigend kon luiden. Als voorbeeld wees hij op de jongste ontwikkeling van het kapitalisme tot bank- en monopoliekapitaal, een ontwikkeling, die weer het eerst niet in het kapitalistisch verst ontwikkelde Engeland, maar in het nog achterlijk gebleven Duitschland had plaats gehad.

Hiermee is tevens de mogelijkheid gegeven van het feit, dat de jongste economische organisatievorm, de sowjeteconomie, zich niet in West-Europa, maar het eerst in het achterlijke Rusland heeft ontwikkeld.

Tenslotte vroeg spr. zich af, of zijn hypothese ook voor de cultuur-geschiedenis in engeren zin gold. Hij meende van ja, mits men niet opereere met te groote en te complexe verbanden.

Na nog enkele voorbeelden uit de Nederlandsche en algemeen cultuurgeschiedenis gegeven te hebben, besloot spr. zijn lezing met erop te wijzen: 1. dat bij het achterraken van het op een bepaald moment verst ontwikkelde stadium, niet alleen economische, maar — daarvan trouwens ook niet te scheiden, slechts te onderscheiden — psychologische factoren een rol spelen. Zijn hypothese achtte hij tevens een bijdrage tot de psychologie van het conservatisme; 2. dat dit nieuwere inzicht pas mogelijk is geworden, omdat wij èn de primitief-genetische vraagstelling van de 19e eeuw èn haar biologische opvatting van de historische ontwikkeling tegenwoordig overwonnen hebben. En eindelijk gaf hij de verzekering, dat hij besefte, dat zijn opvatting nog theoretische verdieping, de voorbeelden nadere toetsing en aanvulling, behoefden.

RIJKSARCHIEFGEBOUW TE MAASTRICHT.

De Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen brengt ter algemeene kennis, dat het Rijksarchiefgebouw te Maastricht van 4 tot 16 Febr. a.s. voor het publiek gesloten zal zijn.

ONDERWIJS

DE BENOEMING VAN EEN CURATOR.

In den gemeenteraad van Gouda is de benoeming van een lid van het college van curatoren aan de orde gekomen. Er moest worden voorzien in een vacature wegens het vertrek uit de gemeente van den heer P. de Vos, het eenige sociaal-democratische lid van het curatorium.

B. en W. hadden een voordracht van curatoren aan den raad voorgelegd, waarop voorkwamen als no. 1 dr H. Vixseboxse en als no. 2 dr J. P. Treub.

Vorige maal was deze voordracht op verzoek van de soc.-dem. fractie aan curatoren teruggezonden, omdat geen der beide voorgedragenen van haar partij was. Nu dezelfde voordracht opnieuw werd aangeboden, bleek het verzet van de soc.-dem. onverminderd te zijn. Hun woordvoerder, de heer Sanders, vroeg waarom zijn partij werd gepasseerd.

Burgemeester Gaarlandt deed daarna den brief van curatoren voorlezen, waarin het curatorium als kenmerken van geschiktheid voor het lidmaatschap aangaf ten eerste, dat de leden een academische opleiding hebben genoten, en bovendien zoo mogelijk ouders zijn van leerlingen van het gymnasium. Zooveel mogelijk moet bovendien volgens het college van curatoren rekening worden gehouden met de geestelijke strooming in de burgers.

Van de zijde der R.K. fractie en van de zijde der anti-revolutionairen werd met dit laatste instemming betuigd, doch de meening van curatoren overigens gekenschetst als te zijn „niet van dezen tijd", waarna de raad besloot de voordracht andermaal naar curatoren terug te zenden.

„ALGEMEEN STUDIEFONDS"

Verschenen is het 17e jaarverslag over 1934 van bovengenoemde vereeniging.

De periodiek aftredende bestuursleden de heeren Coops, de Groot, Grutterink en Kips werden herkozen. In den loop van het jaar heeft de heer Vinkesteyn om gezondheidsredenen ontslag genomen als bestuurslid. Hem is op de laatste vergadering, die hij bijwoonde, warme dank gebracht door den voorzitter voor zijn toewijding, die hij van haar oprichting af aan de vereeniging heeft betoond.

Het aantal leden bedroeg op 31 December 264, dat is 15 minder dan het vorig jaar. 20 studenten ontvingen een renteloos voorschot waarvan er zes het voor de eerste maal kregen. De artsen H. F. Fleischer en jhr A. F. van Suchtelen hebben zich wederom belangeloos belast met het geneeskundig onderzoek van eenige bursalen. De balans sloot op 31 December met f 22.287.10. De eerstkomende ledenvergadering zal 16 dezer te den Haag worden gehouden.

Univ. examens

Amsterdam, Vrije Universiteit. Cand. ex. theologie: R. Douma te Bergum, Friesland.

FEUILLETON

ZONEN

DOOR

PEARL S. BUCK

6

Maar zij, geheel onvoorbereid op zulke woorden, dacht, dat zij weggestuurd werd en zij begreep het niet en zij barstte uit, haar stem stamelend en zwak van angst:

„O, heer, ik heb geen huis en ik heb heelemaal niemand anders dan de onnoozele, die mijn gestorven meester mij heeft toevertrouwd en wij kunnen nergens heen gaan! O, heer, ik dacht, dat wij konden blijven wonen in het boerenhuisje, en wij eten weinig en wij hebben slechts katoenen kleeren noodig, want ik zal zoo lang als ik leef geen zijde meer dragen, nu mijn heer gestorven is, en wij zullen niemand in het groote huis lastig vallen!"

Toen ging de oude koopman terug naar de groote zaal en hij vroeg den oudsten broeder verwonderd:

„Wie is die onnoozele, waarover zij spreekt?"

En Wang de Oudste antwoordde, aarzelend: „Dat is maar een arm schepsel, een zuster van ons, die van kindsbeen af onwijs is geweest en mijn vader en moeder lieten haar niet verhongeren, zooals sommige menschen met zulke wezens doen, om hun einde te verhaasten, en daarom is zij tot op heden in leven gebleven. Mijn vader beval deze vrouw van hem, om voor haar te zorgen, en als zij niet wenscht te hertrouwen, geef haar dan wat zilver en laat haar doen, wat zij wil, want zij is zeer zacht en het is waar, dat zij niemand lastig zal vallen."

Hierop riep Lotus plotseling uit, „Ja, maar zij behoeft niet zoo veel te hebben, want zij is altijd maar een slavin hier in huis geweest en gewend aan het eenvoudigste eten en katoenen kleeren totdat mijn heer zich op zijn ouden dag belachelijk heeft gemaakt om haar witte gezichtje, en zonder twijfel zal zij hem op slinksche wijze daar toe hebben gebracht.. en wat die onnoozele aangaat, hoe gauwer zij dood is, hoe beter!"

Dit riep Lotus en toen Wang de Derde het hoorde keek hij haar zoo woedend aan, dat de woorden haar in de keel bleven steken en zij wendde haar hoofd af, weg van zijn zwarte oogen en toen riep hij uit:

„Laat deze vrouw evenveel krijgen als de oude, en ik zal het geven!"

Maar Lotus protesteerde, en hoewel zij het niet hardop dorst te zeggen, mompelde zij:

„Het is niet gepast, dat een oudere en een jongere vrouw als gelijken worden beschouwd — en zij is zelfs mijn eigen slavin geweest!"

Zóó mopperde zij, en het leek er op, als of zij weer met haar oude getier beginnen zou, en toen de oude koopman dit zag, zeide hij haastig:

„Zeker, zeker, — dus wijs ik vijfentwintig zilverstukken toe aan de oudste vrouw en twintig aan de jongste...." En hij ging naar buiten en zeide tot Peerbloesem, „keer terug naar Uw woning en wees gerust, Vrouwe, omdat gij moogt doen, wat gij wilt en gij krijgt iedere maand twintig zilverstukken."

Toen oedankte Peerbloesem hem met haar geheele hart, en haar kleine bleeke mond beefde en zij trilde, omdat zij niet geweten had, wat er met haar zou gebeuren en het was een opluchting, te weten, dat zij als vroeger mocht blijven wonen en veilig zou zijn.

Hiermede waren de vorderingen afgehandeld en nu deze beslissingen eenmaal genomen waren, was de rest niet moeilijk en de oude koopman ging verder en hij stond op het punt om het land en de huizen en het zilver in vier gelijke deelen te verdeelen, twee deelen voor Wang den Oudsten, als het hoofd van de familie, en één deel voor Wang den Tweeden en één voor Wang den Derden, toen plotseling deze derde zoon het woord nam:

„Geef mij geen huizen en land! Ik heb als jongen reeds genoeg van het land gekregen, toen mijn vader mij boer wilde laten worden. Ik ben niet gehuwd en wat moet ik met een huis! Geeft mij mijn aandeel in zilver, mijn broeders, of als ik huizen en land moet hebben, koopt gij ze dan van mij, en geeft mij zilver!"

Nu waren de twee oudste broeders geheel onthutst, toen zij dit hoorden, want wie heeft er nu ooit gehoord van een man, die zijn geheele erfdeel in zilver wenschte, dat iemand zoo makkelijk kan ontsnappen, zonder een spoor na te laten, en die geen huizen of land wil hebben, die een vaste bezitting voor hem kunnen blijven? De oudste broeder zeide ernstig:

Maar mijn broeder, geen enkele goede man in deze wereld blijft zijn leven lang ongehuwd en vroeger of later zullen wij een vrouw voor U vinden, aangezien onze vader, wiens plicht dit was, is heengegaan, en dan zult gij een huis en land noodig hebben".

Toen zeide de tweede broeder zonder omwegen: „Wat gij ook moogt doen met uw aandeel in het land, wij zullen het niet van u koopen, want er zijn al in heel wat families moeilijkheden voorgekomen, omdat één zijn erfdeel in zilver heeft genomen en alles heeft uitgegeven en dan klagend is teruggekomen, uitroepend, dat zijn land en zijn erfdeel hem ontfutseld zijn en dan is het zilver verdwenen en er is geen enkel bewijs, dat hij het ooit heeft gehad, dan een stukje papier, dat iedereen had kunnen schrijven, of anders krachtelooze menschenwoorden, en deze zijn geen bewijs. Neen, en als de man zelf dit niet doet, dan zullen zijn zonen, of zijn kleinzonen het doen en het beteekent strijd van geslacht op geslacht. Ik zeg, dat het land verdeeld moet worden. Indien gij dit wenscht, wil ik uw landen voor u beheeren en u het zilver zenden, dat zij ieder jaar opbrengen, maar gij zult uw erfdeel niet in zilver ontvangen!"

Nu maakte de wijsheid van deze woorden op iedereen indruk, en al zeide de krijgsman mopperend nogmaals: „Ik wil geen huis en land!", niemand schonk er dezen keer aandacht aan, behalve de oude koopman, die nieuwsgierig vroeg:

„Wat zoudt gij met zooveel zilver willen doen?"

Hierop antwoordde de krijgsman op grimmigen toon: „Ik heb een roeping!"

Maar niemand van hen begreep, wat hij bedoelde en na een wijle besloot de oude koopman, dat het zilver en het land verdeeld zouden worden, en als hij werkelijk geen deel wenschte te hebben in dit mooie stadshuis, mocht hij het oude boerenhuis op het land hebben, dat weliswaar weinig waard was, aangezien het was gebouwd van aarde van de akkers en ten koste van weinig werk. Hij besliste bovendien, dat de twee oudere broeders een som gereed moesten houden voor het huwelijk van Wang den Derden, zooals de plicht was van oudere broeders jegens een jongeren, indien hun vader dood was.

Wang de Tijger hoorde dit alles in stilte aan, en toen het ten slotte uitgemaakt was en alles eerlijk gedeeld volgens de wet, boden de zonen van Wang Lung een feest aan aan degenen, die de verdeeling hadden bijgewoond, maar zij maakten zich nog niet vroolijk en droegen geen zijde, omdat de rouwtijd nog niet ten einde was

Aldus waren de velden, waarop Wang Lung zijn heele leven had doorgebracht, verdeeld en het land behoorde nu aan zijn zonen en niet meer aan hem, behalve dat kleine stukje, waar hij rustte en dat was alles wat hij bezat. Maar uit dit kleine verborgen plekje smolt de materie van zijn bloed en beenderen en stroomde weg, om zich te vereenigen met alle lagen van het land; zijn zonen deden wat zij wilden met de oppervlakte van de aarde, maar hij lag er diep binnenin en hij had nog zijn aandeel en niemand kon het hem ontnemen.

IV.

Nu kon Wang de Derde nauwelijks wachten, totdat de erfenis verdeeld was en zoodra dit was afgeloopen, maakten hij en zijn vier mannen zich gereed, terug te gaan naar de streek waar zij vandaan kwamen. Toen Wang de Oudste deze haast zag, verbaasde hij zich en zeide:

„W a t — wilt gij zelfs niet wachten, totdat de drie jaren van rouw om onzen vader voorbij zijn, voordat gij weer op avontuur uittrekt?"

„Hoe kan ik nog drie jaren wachten?" antwoordde de krijgsman hartstochtelijk en hij wendde zijn wilde, hongerige oogen naar zijn broeder, terwijl hij sprak. „Zóó ver als ik van U en dit huis verwijderd zal zijn, zullen de menschen niet weten, wat ik doe, noch zou het iemand kunnen schelen, indien hij het wist!"

Hierop keek Wang de Oudste zijn broeder onderzoekend aan en zeide met eenige verbazing:

„Wat is het, dat U dermate voortdrijft?"

Toen hield Wang de Derde plotseling op met zijn zwaard aan zijn lederen gordel te gorden. Hij keek naar zijn oudsten broeder en zag hem, een grooten, verwijfden man, met een bol gelaat vol vetplooien en dikke vooruitstekende lippen, en zijn geheele lichaam bedekt met zacht, bleek vleesch, en hij hield zijn vingers uitgespreid, en zijn handen waren zacht en mollig als van een vrouw, de nagels lang en wit en de palmen zacht en vleezig Toen Wang de Derde dit alles zag, wendde hij zijn oogen weer af en hij zeide verachtelijk: „Zoo ik het U al vertelde, zoudt gij het niet begrijpen. Het is voldoende, wanneer ik zeg, dat ik spoedig terug moet keeren, omdat er mannen zijn, die op mij wachten, om hen aan te voeren. Het is genoeg, wanneer ik zeg, dat ik mannen onder mijn bevel heb, gereed om mij te gehoorzamen".

„En wordt gij daar goed voor betaald?" vroeg Wang de Oudste verbaasd, zonder iets te merken van zijn broeders minachting, want hij had een goeden dunk van zichzelf.

„Soms wel en soms niet", zeide de krijgsman.

Maar Wang de Oudste kon zich niet voorstellen, dat iemand iets deed, zonder er voor betaald te worden en daarom ging hij verder: „Het is een vreemde onderneming, die haar mannen niet betaalt. Wanneer ik onder een generaal stond, die mij niet betaalde, zou ik naar een anderen generaal gaan, indien ik een krijgsman was als gij en een aanvoerder met mannen onder mij".

Maar de krijgsman antwoordde niet. Er was nog iets, dat hij wilde doen, voordat hij vertrok en hij ging naar zijn tweeden broeder en zeide onder vier oogen tot hem:

„Gij moet niet vergeten, de tweede vrouw van mijn vader haar volle aandeel uit te betalen. Houd voordat gij mij mijn zilver stuurt elke maand vijf zilverstukken af".

De tweede broeder sperde zijn oogjes wijd open van verbazing en daar hij iemand was, die niet gemakkelijk kon begrijpen, dat iemand zulke sommen weggaf, zeide hij:

„Waarom geeft gij haar zooveel?"

De krijgsman antwoordde eenigszins haastig: „Zij heeft ook nog de onnoozele om voor te zorgen".

En het scheen, alsof hij nog meer te zeggen had, maar hij wilde het niet zeggen en terwijl zijn vier soldaten zijn bezittingen in een bundel samenpakten was hij uitermate rusteloos. Hij was zoo ongedurig, dat hij de stadspoort uitwandelde en uitkeek naar de landerijen die zijn vader hadden toebehoord en naar het aarden huis, dat nu van hem was, al wilde hij het niet hebben, en hij mompelde één maal:

„Ik zou er één keer heen kunnen gaan, om het te zien, daar het nu van mij is".

Maar hij haalde diep adem en hij schudde zijn hoofd en hij ging terug naar het stadshuis. Toen voerde hij zijn vier mannen naar buiten en hij ging haastig weg, en hij was blij dat hij weg kon, alsof er hier nog eenige macht van zijn ouden vader op hem rustte en hij was iemand, die geen macht van welken aard ook over zich kon velen.

(Wordt vervolgd)

Schulden maken is: schuldig zijn.